

НАРОДЕН ТЕАТЪР "И В А Н В А З О В"

Стенографски протокол

ЗАСЕДАНИЕ НА ХУДОЖЕСТВЕНИЯ СЪВЕТ

ЗА ОБСЪЖДАНЕ НА ПИЕСАТА

"ПРОТОКОЛ НА ЕДНО ЗАСЕДАНИЕ"

31 март /сряда/ 1976 година

С о ф и я

СЪДЪРЖАНИЕ

Участваващи	3 стр.
ОТКРИВАНЕ	
предс. Димитър Канушев	4
ИЗКАЗВАНИЯ	
н. а. проф. Филип Филипов	4, 38
н. а. проф. Кръстьо Мирски	5
з. а. Енчо Халачев	6
Банчо Банов	7
Юлиян Вучков	10
Владимир Каракашев	16
Севелина Гьорова	23
Николай Николаев	29
Антония Каракостова	32
з. а. Моис Бениеш	34
Ана Шомова	36
Мила Падарева	36
ЗАКРИВАНЕ	
предс. Димитър Канушев	44-45

У ч а с т в у в а т :

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Димитър Канушев - началник на управление "Театър"
при КИК и директор на Народния театър "Ив. Вазов"

ЧЛЕНОВЕ: н. а. Филип Филипов - режисьор на постановката

н. а. Кръстьо Мирски - режисьор

з. а. Моис Бениеш - режисьор

Севелина Гьорова - гл. драматург

Александър Григоров - зам.-директор

Александър Панков - зав. постановъчната част

з. а. Енчо Халачев - драматург

Банчо Банов - драматург

Кирил Неделчев - художник

Иван Йорданов - художник

Сава Хашъмов - артист

Венера Наследникова - художник на костюмите

Мила Падарева - артистка

Николай Николаев-артист

Антония Каракостова - драматург

Юлиян Вучков - гл. редактор на сп. "Театър"

Владимир Каракашев - редактор "Народна култура"

Ана Шомова - секретар на САБ

Любомир Кабакчиев - народен артист

Николина Лекова - засл. артист

Рачко Ябанджиев - народен артист

Минка Долапчиева - артистка

Н а ч а л о - 22,00 ч.

ПРЕДС. ДИМИТЪР КАНУШЕВ

Откривам заседанието на Художествения съвет за приемане на спектакъла

"Протокол на едно заседание".

Може ли на Вас да дам думата, другарю Филипов?

н. а. проф. ФИЛИП ФИЛИПОВ

Ами... какво да кажа... Ние сме се стремели да направим една пиеса, в

която наистина хора като Батарцев да преживеят един катарзис - нека така да го нарека, един път да извървят, да има едно развитие в Батарцев. Стремели сме се да не направим евтини неща, а да бъде поставен за разрешение в едно партийно бюро на един голям тръст един сериозен проблем, където секретарят е изпратен от Централния комитет на партията като парторг.

В първата част и във финала на първата част имаме какво още да довършваме, но общо взето при тази ситуация, при която работихме, нещата са очертани и ще изплават след още едно-две представления, а може би още утре. Хуморът ще излезе напред, към което малко се стремиме, но все таки слагаме едни спирачки да не излезе така изведнаж и по евтин начин.

Вие виждате как е тълкувано всичко и затова ви моля, специалисти сте, да си кажете най-искрено и добросъвестно предложенията, които могат да бъдат нанесени след разговора, стига да съвпадат с онова, което е като намерение, и ще ви благодариме, ако изкажете вашите съображения, които ще вземем под внимание и да отиваме към премиера.

Друго нямам какво да кажа. Нещата са ясни.

ПРЕДС. ДИМИТЪР КАНУШЕВ

Другарю Мирски, Вие какво бихте казали? Заповядайте.

н. а. проф. КРЪСТЮ МИРСКИ   Закъснях малко и не можах да видя пролога. Ще говоря за това, което видях. Всъщност видях цялата пиеса с изключение на пролога.

На мене спектакълът ми достави много голяма радост и много ми се хареса. Първо, много се радвам, че театърът е включил тази пиеса в репертоара си, защото поставя изключително жизнени жинени, важни и бих казал даже основни проблеми на нашия живот.

Самото представление ми се струва извънредно зряло, много добре разчетено. Не знам какво Филип иска да каже, като казва, че след един-два спектакъла ще се разкрие още. Лично аз до такава степен се увлякох, че не мога даже да говоря като специалист-театрал, защото през всичкото време със затаен дъх и с много голямо внимание и увлечение следях това, което става на сцената и ми се струва, че го разбирах напълно, т.е. че спектакълът извънредно добре е разчетен и всички подробности в него са си на място, имат своя смисъл и аз не виждам какво повече би могло да се пожелае.

От всички артисти съм извънредно много доволен, защото всеки един създава образ и образите са ясни, разкрити много добре, действително в развитие, както и режисьорът е търсил. С една дума - нямам никакви особени забележки. Даже ако има тук-там някаква дребна слабост в спектакъла, при такова увлекателно естетическо преживяване, първия път е просто невъзможно да забележиш слабостите, поради това че всичко те увлича в много, много голяма степен.

Все пак ако трябва да се каже нещо, да се търси някаква слабост, то аз бих могъл да кажа следните едно-две неща:

Първо, струва ми се, че началото на спектакъла би могло

да бъде относително по-спокойно, тъй като целият спектакъл минава в едно много голямо напрежение и тогава силата в развитието на събитието би нараствала, ако започне малко по-спокойно, защото иначе вече няма накъде да се градира. Това е едното.

Второ, не съм много убеден, не знам дали така е по автора или не, но накрая аз лично не чувствавах никаква необходимост от този дъжд и ми се струва, че той нищо особено не допринася и един твърде много използван ефект.

Колкото се отнася до декорацията, ще кажа, че и сега имам чувството, че малко още би трябвало да се тушират тези панели, да са малко по-сиви, да не лъщят толкова много.

Осветлението ми се струва все още твърде силно. Хубаво е, че имаме силно осветление, но мисля, че ако беше малко по-слабичко, щеше да бъде по-спокойно. Да не блести толкова, да не е с такава светлосила и мисля, че спектакълът щеше да се гледа още по-добре.

Пак казвам, че това са дребни неща и ако се приемат, са лесно поправими.

Никакви други забележки нямам и от сърце поздравявам и режисьора, и артистите, и театъра, че е включил тази пиеса и вярвам, че тя ще има отличен отклик сред зрителите и критиката.

На добър час!

ПРЕДС. ДИМИТЪР КАНУШЕВ:

Кой друг иска думата? Вие, другарю Халачев?

з. а. ЕНЧО ХАЛАЧЕВ

Аз също мисля, че включването на тази пиеса е един успех на театъра, която е на време добре дошла в нашия репертоар и спектакълът, който току-що гледахме, потвърждава необходимостта от нейното присъствие на нашата сцена. Той я потвърждава с това, че защитава силно

произведението.

Мисля, че актьорите се справят великолепно със задачата. Има много атмосфера в спектакъла, много нюанси, много настроение много точност в рисунъка на актьорската игра и аз просто не виждам какви основни забележки да направя, освен да пожелаая "На добър час!" на колегите и мисля, че успехът също ще бъде голям.

н. а. проф. КРЪСТЮ МИРСКИ   Забравих да кажа, ако трябва да говорим за слабости, че слаба беше сцената горе на третия етаж. Не знам студенти ли са, но веднага равнището им пролича и не ми хареса.

ПРЕДС. ДИМИТЪР КАНУШЕВ   Кой иска думата? Другарят Банчо Банов.

БАНЧО БАНОВ   Аз също най-напред искам да започна с това, че преживях спектакъла на един дъх и го възприемам, както каза другарят Мирски, като едно цялостно естетическо преживяване. И едва след това човек започва да търси места за някои доизкусурявания, които е много трудно да се намерят.

Бих искал да кажа, че познавам пиесата от самото начало и доста от предварителната работа върху нея. Познавам и филма, и сценария и трябва да ви кажа, без чувство наизлишна скромност за нашия театър, че нашият спектакъл е по-жив, по-заразяващ и някак си по-близък до душевността на нашата публика и това е според мене най-големият успех на режисьорът другаря Филипов.

Спектакълът е направен като че ли част от нашето всекидневие, в най-хубавия смисъл на думата, и затова всеки участва в него лично заангажиран. Ти усещаш, че сам си преживял подобни

ситуации къде повече, къде по-малко и у себе си намираш много от нещата, за които ти говори сцената.

Аз трябва да кажа, че сравнявайки спектакъла с филма, който е един много хубав филм, но мина незабелязано по нашите екрани неслучайно, тук има пре_веждане на пиесата - и това смятам като най-голяма заслуга на режисьора - не само от един съветски автор, който се поставя в театъра, а има превеждане на езика на нашата душевност и този спектакъл аз съм абсолютно сигурен, че ще има огромен отзвук сред нашата публика, за разлика от филма.

СЕВЕЛИНА ГЪРОВА

Филмът нямаше ли успех?

БАНЧО БАНОВ

Нямаше успех.

ЮЛИЯН ВУЧКОВ

Нашата публика иска само криминални филми.

БАНЧО БАНОВ

А, не само за това.

ЮЛИЯН ВУЧКОВ

Остава само да кажеш, че филмът е слаб! Недей така.

БАНЧО БАНОВ

Ами защо няма успех сред публиката?

ЮЛИЯН ВУЧКОВ

Голям е филмът. Недей. Другарят Каракашев също би могъл да каже това.

Това е до различни подходи.

БАНЧО БАНОВ

Това различие е най-важното, което е уловено тук.

Второто, което аз искам да отбележа в спектакъла като положително явление, това е - не знам дали съм прав, - че целият спектакъл е пронизан от един вътрешен оптимизъм. Този оптимизъм идва от една основна концепция в цялостната постановка, от играта на отделните актьори, от цялостната концепция, че всичко това е

в нашите сили да го поправим. И тази политическа сила на спектакъла е негово много голямо достойнство.

Бих искал да кажа още няколко неща. И аз съм съгласен, че понеже финалът идва с осветлението върху Ленин, което е много уместно и много хубаво, дъждът и бурята преди това отнемат от този финален ефект.

Има и една много дребна подробност, която ми направи впечатление - движението на часовника.

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ

Някой патриот там го дърпаше много серсемски...

БАНЧО БАНОВ

Това е съвсем дребна работа, но би трябвало да се отстрани и да ѝ се обърне внимание. Веднаж показва 10 без 15 мин., веднаж 10,30 ч. Това е лесно отстранимо.

Лично на мене ми дойдоха повече, отколкото трябва, влаковите сирени. Една бройка бяха повече. Накрая вече не ги възприемах като акценти, а просто като пауза.

Единствена забележка за нещо, което би могло да се потърси още, е, че другарят Сърбов малко повече играе на хумор, ако мога така да се изразя.

ЮЛИЯН ВУЧКОВ

С тези искри...

БАНЧО БАНОВ

Не, не, това е добре, но...

ЮЛИЯН ВУЧКОВ

Как ще е добре, когато той щеше да ни изгълта...

БАНЧО БАНОВ

Малко повече играе хумор и когато се играе този хумор, хуморът се губи.

/Весело оживление/. Мене ми се струва, че има какво да прибере, въпреки че той е основната комедийна фигура в спектакъла, има

какво да прибере, за да се получи и по-смешно.

Още един път повтарям: спектакълът ще има много голям успех, той е едно от най-високите постижения на нашия театър и аз също така мога да кажа: "На добър час!" Собствено този час ще бъде добър.

Това исках да кажа.

ПРЕДС. ДИМИТЪР КАНУШЕВ

Думата иска другарят Вучков.

ЮЛИАН ВУЧКОВ

Най-доброто нещо на този спектакъл, това, което е белег на цялото творчество на Филип Филипов, е това вървене по ръба на хумора и драматизма, разбира се, без да се смята въобще, че хуморът е някакъв център на спектакъла, защото това би било смешно, но просто Филипов търси една по-богата емоционална гама, дава си сметка, че независимо от това, че тази пиеса е едно голямо откритие в съветската драматургия като проблем, а това е преди всичко най-хубавото в пиесата, че авторът открива един проблем, но режисьорът си дава сметка, че все пак това е пиеса с всичките си високи качества малко тезисна, малко дидактична, това в последна сметка е едно партийно заседание и че ако ние я лишим от едно възможно най-голямо емоционално разнообразие, едно непрекъснато преливане на нашата и хумора в драматизма, болката, страданието, в размисъла ако няма възможно най-голям диапазон от чувства и усещания, просто ще се изсуши спектакъла и няма да стигне до зрителя, така да се каже той ще загуби тази своя заразителност.

Това в последна сметка прави спектакъла именно жизнен - нещо, което отличава въобще изкуството на Филип Филипов, именно тази голяма виталност, за която говорят литературните критици, тази бих казал голяма стихия на изобразението в най-хубавия смисъл

на думата, тъй като независимо от тази голяма жизнена сила на спектакъла, налице е пък една овладяност и на режисьорските, и на актьорските изразни средства, бих казал една стабилност в боравенето с художествените похвати - нещо, което е дълбоко характерно въобще за изкуството на Народния театър.

Второто хубаво качество е това, че Филип Филипов иска да ни разкрие характери и очертава характери, разбира се, с активното участие на актьорите, които са едни от най-добрите творци в нашата трупа. Вие виждате, че през цялото време Филип Филипов се опитва и успява в много отношения, почти бих казал в основни линии, да разкрие взаимоотношения. Той се интересува от взаимоотношението на действащите лица, от това как тези герои ту се приближават, ту се отдалечават, ту се разминават трагически и на мене ми харесва лично това, че се върви по линията на разкриването на характерите и на човешките взаимоотношения, тъй като в редица спектакли това, другари, вече липсва, често ще видим спектакли, при които царя едно отчуждение на сцената, просто всеки играе за себе си, законите на партньорството и на общуването до голяма степен в някои наши театри въобще са пропуснати и лично на мене ми хареса това, че в този спектакъл са налице дълбоките, душевните, вътрешните връзки между действащите лица и между актьорите. Всичко това прави спектакъла пълнокръвен и оттук идва удовлетворението, че актьорите плътно присъствуват в текста, в образите, в характерите и в конфликта.

Хубаво е и това, че Филип Филипов не замазва конфликтите, а върви по ръба на тяхната острота, търси градацията на драматичното напрежение, градацията на сблъсъците, без подслаждане, без да се облекчават нещата - нещо, което сценично винаги също може да стане.

Аз трябва да кажа, че според мене най-високото актьорско

постижение в спектакъла - абсолютно искрено го говоря, не че другарят Кабакчиев е председател на Съюза, но мисля, че това отговаря на истината - е на другаря Кабакчиев. И за да види той, че съм искрен, аз ще кажа, че според мене във Владиков той все още не е направил максималното от това, което може. Там мисля, че още може образът да се уплътни, да се изостри като въздействие, да получи малко по-голям обем, какъвто като че ли все още липсва на Владиков в цялостното извайване на образа. Но тук според мене постижението на Батарцев е абсолютно безспорно. Най-доброто - това е много голямата органика на неговото присъствие и това, че образът е даден в изключително голямо разнообразие, много е раздвижено присъствието му. Това е търсено преди всичко режисьорски, трябва да кажем, никаква статика, никаква неподвижност, непрекъснато на преден план да излезе онова, което се нарича вътрешно движение в образа. Това нещо е изключително важно за Батарцев и нещо за което говорихме в един разговор така мимоходом с Кабакчиев, понеже аз съм гледал и постановката в МХАТ. И стана дума, че Батарцев има не само голяма вина, а има и голяма човешка драма. Аз съм доволен, че Кабакчиев разкрива едновременно и двете неща: голямата вина на Батарцев - нещо, което страшно много го измъчва, страданието на Кабакчиев е много силно изразено в това отношение, и в същото време то не е само вина, а един човек, който в основата си е вложил живота тук, т.е. няма едно елементарно омрачняване на образа, едно елементарно отричане на героя, така да се каже, а се търси неговата сложност.

С една дума, аз бих казал, че у зрителя този герай буди и съчувствие, затова че все пак един ценен човек е вложил себе си в строителството на тази страна в последна сметка, и от друга страна - един много суров, много остър упрек.

Аз съм доволен, че тази паралелност - вината с драма-

тизма е твърде добре свързана, съчетана и разкрита от Кабакчиев. Много е остър, много е напорист, няма никакви разливания, ролята е акцентувана, детайлирана е много добре. Само във втората половина на забелязах по едно време, така както се сменят на телевизията тоновете при прекъсване на снимките, като че ли се умори, загуби и до известна степен във втората половина излезе от самоочевствие, но това се дължи на някаква умора и сигурно щеше преодолее.

Много интересен общо взето като фактура, като физическо присъствие е Георги Георгиев-Гец, много интересен, много органичен, много плътен, но трябва да ви кажа в интерес на истината, че мене малко ме смущават веселите интонации в характера. Мисля, че може да се пооберат малко. Ще се съгласите, че има елементи на шегобийство, които олекчават твърде много образа. Аз бих пожелал в него да има по-голяма суровост, другарю Филипов. Мисля, че това е много леко да го постигне Гец-Георгиев. Има ишлишни интонации, усмивки. За да бъде искрен, бих казал направо, че има някои весели интонации, които малко лишават образа от неговата суровост, защото това е един все пак сурово изрязан образ и характер, а това се облекчава и минава в една по-весела гама, която аз лично не мога много плътно да я приема.

И в това отношение ще ми позволи Рачко, който блестящо играе в "Хъшове", да кажа, че с огромна радост го следях, с огромно увлечение, радвал съм се винаги на неговата невероятна импровизаторска дарба, на артистичността му, но по моя преценка, Рачко, нещо, което не е трудно да го постигнеш, то във втората половина движиш образа в малкокомедиен план. Искам да бъде обективен. Така се получава отдолу. Все пак това е една мрачна фигура, това острие на автора, което се чувства в цялата пиеса, е насочено най-вече към този герой, това е най-големият консерватор в пиесата, това е най-зловещата фигура, бих казал. Тук авторът няма никакви резерви

Ако има спрямо Батаршев, няма ги спрямо Шатунов. Аз мисля, че на места в тебе се чувствува играта, търсения ракурс на тялото, търсения мизансцен, ироничното отношение към образа и всичко това, което е блестящо направено в тебе като майсторство, като изкуство, се олекотява малко на места от тази игра, от това иронично отношение. Олекотява го, като малко представленческото начало излиза на преден план, а в тази пиеса толкова сурова, толкова документална, толкова истинска не върви това игрово начало и това разиграване на текста, което внася едни комедийни интонации и нарушава според мене, другарю Филипов, до известна степен общия баланс на спектакъла вече по посока на едно, пресилено казвам, веселие и леко нанасяне на едни безобидни интонации в образа на този човек.

Началото на Рачко беше в съвсем друг план, пак така живописно, някак си много сурово, много рязко, бих казал, след това обаче се изтърваха нещата и се подведоха малко в тази комедийна линия.

За другаря Сърбов ще кажа, че категорично не го приемам. Нека да бъде искрен. Това изплезване на езика... направо не му приличаше. Нищо общо няма със спектакъла. То просто олекотява цялата линия на спектакъла, цялата атмосфера. И аз бих предложил неговите на места битови интонации, пасторски или епитропски, пасторството е някак си по-строго, епитропските интонации, семинаристките интонации да се поизчистят и да се премине към по-голяма строгост в интерес на целия спектакъл, в интерес на съгъстяването на драматическите краски.

Мисля, че няма да бъдем много справедливи, ако премълчим неговите слабости.

Също така ще кажа за другарката Жоржета Чакърва. Тя е

Добра наша актриса, но умре да прави и тя представенчество. Хвана телефона в последната картина, за да провери дали са се от казали от премиите, и като почна да се глези, като почна да се гевези, като почна... И това при този висш драматичен момент! Тук можеш да заплачеш, да ревнеш, въпрос на кауза, на позиция в живота. Никакво място няма за глезене. По моя преценка не го постига. Разрева се чак накрая, когато отиде на втория план на сцената. Хайде стига вече тази игра на отношение към образа, стига вече тази игра, хайде повече органика, повече човешина и самоотверженост, което само ще бъде от полза в общото решение на нещата.

Също така Миленина на другарката Лекова, която е една културна, умна наша актриса, може, другарю Фирипов, малко повече да я включите като страна на действието. Чувствувам я малко извън спекакъла, малко неутрална ми стои до известна степен, може би заради това, че до известна степен декларативност и монотонност има и в нейното изпълнение. Бих препоръчал едно по-активно включване на актрисата в цялата линия на спектакъла.

И като общо пожелание, отчитайки този висок подем на актьорската игра, тази професионална зрялост, която безспорно съществува в спектакъла, все още очистване на спектакъла от някои декламативни интонации ще допринесе за неговото по-добро изнасяне. Все пак трябва да признаем, че нашият блестящ Народен театър не е чужд на някои декламаторства, на патетичност, заемане на поза, когато трябва да се каже някоя реплика и когато тя е акцент на действието, когато е върхов момент и пр. Колкото може по-голямо облекчаване трябва да се постига на нещата по линията на търсениите интонации и приспособления, за да може да стават все по-истински, все по-документални, все по-достоверни, все по-жизнени.

Искам да кажа няколко думи още за началото и с това ще

свърша. По моя преценка още малко трябва да се заковат нещата в пролога. Все още съществува една нестабилност в осъществяването на режисьорските чисто пластически задачи. Даже на места в пролога и текстът пропада, ако щете, малко илюстративно звучи, обяснително, ако щете, по-скоро, отколкото ударно. Мисля, че тези неща, ако се съобразят, ще стигнат до своя завършек.

ПРЕДС. ДИМИТЪР КАНУШЕВ

Другарю Каракашев, на Вас предоставяме думата.

ВЛАДИМИР КАРАКАШЕВ

Другари, ние обсъждаме спектакъла в момент, който не зависи от ръководството на театъра, нито от създателите на спектакъла - утре вечер е премиерата и заради това ми се струва, че нашите забележки могат да имат до голяма степен констативен характер, въпреки че познавайки режисьора, знаем, че ще намери начин с такива опитни актьори като тези на Народния театър да промени някои акценти, някои моменти. Но така или иначе мисля, че ние главно можем да констатираме някои неща, което и аз ще се опитам да направя.

Първо, аз мисля, че появата на този спектакъл в дните на Единадасетия конгрес на нашата партия има дълбоко симптоматичен характер. Знаете призива на нашата партия, а това беше призив и в отчетния доклад пред XXV конгрес на КПСС, съвременността да навлезе в нашето изкуство и ето ние виждаме не на думи, а на дело как нашият пръв национален театър ~~се~~ въплъщава този призив на партията и на нашата общественост.

На второ място много радостно е, че тази работническа класа се появява най-после на сцената на нашия Национален театър и то се появява по един високохудожествен начин както в пиесата

Гелман, така и в постановката на Филип Филипов.

И на трето място радостно е, че в този спектакъл ние виждаме силите на нашия Народин театър, както и в постановката на "Хъшове", събрани, концентрирани - нещо, което за голямо съжаление не винаги става във всички постановки на нашия пръв театър, където има една слабост от стремеж да се задоволят нечии амбиции да се пръскат силите в различните постановки.

Според мене специално в тези две постановки чест прави на нашия театър, че той концентрира всички сили и всички възможности.

Бих искал да кажа, че мене спектакълът също много ме развълнува, държа ме в напрежение, макар че съм гледал вече няколко спектакла и филма.

Отварям една скоба. Мисля, че не бива да се правят паралели между филма и театралния спектакъл по следните три причини:

Първо, става дума за две различни изкуства - киното и театъра, които имат свои изразни средства, своя стилистика и мисля, че изобщо това е неправилно.

На второ място, съвсем очевидно е според мене, че докато във филма центърът е Потапов, в постановката центърът е Батарцев. Това е толкова очевидно, че едва ли се нуждае от казване.

На трето място, мисля, че докато филмът е решен като един съд насъвестта, то в спектакълът на Филип Филипов решението е в стила на идейната дискусия, на публицистичния патос, на остротата, на внушенията, на шракането на идеите, на противопоставянето на идеите, на стълкновението на тезите и на контратезите. Във филма акцентът на режисурата беше върху свършено друга плоскост. Разбира се, и едното, и другото решение имат своето място. Има и трето решение на тази пиеса, тя е достатъчно богата, достатъчно интересна и достатъчно наситена с един много дълбок съвременен

патос, с много интересни характери, които създават възможност за различни подходи към тази драматургия. Това според мене е много хубаво - различният подход на режисурата.

И аз също искам да повтора това, което каза другарят Мирски, което казаха другарите Банчо Банов и Юлиан Вучков, че в тази постановка ние виждаме умението на Филипov, неговото зряло майсторство да изгражда характерите, да търси многообразието в живота на човешкия дух, в движението на конфликтите, в стълкновение-нието между героите, тази богата гама от хумор, от сатира, от тъга, от драматизъм и всичко това е намерило място в спектакъла.

Аз мисля, че общо взето актьорският ансамбъл е хармоничен и не мисля, че тук има видими спадове - говоря за видими спадове - в актьорската игра. Така или иначе това е един актьорски спектакъл в най-благородния смисъл на думата, където не чувствуваме дидактичния пръст на режисурата, а виждаме актьорите да изграждат характерите плътно, интересно, дълбоко и вълнуващо.

Мисля, че поставяйки в центъра на своята постановка образа на Батарцев, ненапразно тук другарят Филипov започна своите бележки с това, че са се стремели да подчертаят в спектакъла преди всичко катарзиса, т.е. душевното развитие, крушението и накрая просветлението на образа на Батарцев.

Смятам, че това, което се каза тук за Кабакчиев, е абсолютно вярно, ние го виждаме в една нова светлина след образа на Протасов от "Деца на слънцето". Това безспорно е заслуга и на режисурата.

Смятам, че доста интересна е и Бахчеванова, която е в своята стихия, където има повече характерност в ролята.

Не искам да изброявам постиженията на почти всички артисти в един или друг план.

Общо взето аз считам, че това е един много значителен успех на нашия театър и още веднаж казвам, моментът е изключително подходящ, спектакълът ще има успех, ще получи висока оценка и в това няма две съмнения.

Аз също бих искал да направя някои бележки по постановката, като не се съмнявам, че работата по постановката ще продължи със спектаклите. Тя беше готвена в едни, меко казано, не съвсем нормални условия. Доколкото знам, репетираше се сутрин, вечер, сутрин, вечер и на спектакъла тази вечер се чувствуваше една умора в артистите, която се проявява в някои забавени реакции, в аритмията, която се получава в отделни сцени, във включването и т.н., но вие сте професионалисти и знаете, че това са нормални, естествени неща.

Искам да кажа две бележки, които имат по-принципиален характер.

Първо, по образа на Потапов. Всички познаваме този прекрасен артист Георги Георгиев-Гец, няма нужда да правим характеристика на неговото творчество. Той е извънредно подходящ за ролята, витален, силен актьор, органичен актьор, естествен актьор, даже и това демократично начало, плебейско начало, казано силно, което носи в своята творческа индивидуалност, изключително много кореспондира с характеристиката на образа на Потапов. Мисля обаче, че има нещо, което лично мене ме смущава в първата част на ролята. Този Потапов весел, задъхан, тържествуващ, който идва в стаята на партийния комитет, като че ли предварително е убеден, че ще спечели неговата кауза. Има известно предрешаване в този Потапов. Аз не чувствавам достатъчно в първата част на ролята - до антракта - вътрешния драматизъм на образа. Ами там по драматургия обстоятелствата на няколко пъти се сменят, везните натежават ту на страната на каузата на Потапов, ту на страната на

друг от героите - на Борис Петрович, когато интерпретира Рацко Ябанджиев. Всичките тези перипетии в развитието на конфликта, в характера на взаимоотношенията като че ли не намират достатъчно ярък, релефен отзвук в играта на Георги Георгиев. Той си остава весел, тържествуващ, който в първата част се радва, във втората част помита с иронията си партийния комитет и всъщност конфликтът се предрешава.

Мисля, че това е много важно нещо за спектакъла, тъй като Потапов е персонажът, той строи на едната страна на драматическия дуел на пиесата, от едната страна на бариерата, а от другата страна стоят Батарцев, Борис Петрович и т.н. Това е твърде сериозно и би трябвало да се обърне внимание на тази страна на ролята, за да не се лишава спектакълът от този драматизъм на основния конфликт. Аз говоря за разкриването на основния конфликт в спектакъла с тази известна предубеденост.

Тук като че ли хуморът, веселието, това стихийно начало, като според мене е хубаво, че е търсена от режисьора и актьора тази широта на руския човек, тази стихийност, този хумор, тази убеденост, това вътрешно самочувствие, което обаче не бива да подменя вътрешния драматизъм на характера, вътрешния драматизъм на образа, сложните перипетии, през които минава Потапов, за да спечели конфликта със своите опоненти, които не са едни или двама и трябва да кажем, че тези опоненти в тази пиеса имат доста силни аргументи. И на Батарцев аргументите не са за подценяване, и даже на Борис Петрович също не са за подценяване някои от елементите и т.н., и т.н.

На второ място пак една бележка малко от принципиален характер. Известно е, че това е една пиеса, която се родее с документалната драматургия и ненапразно тя прилича на неетаневка-на възвтановка на един стенографски протокол. Даже съветската крити-

ка ѝ даде определение като една документална драма. Тя има нещо, което преминава в някои от образите като известна слабост. Ние знаем, че актьорите на Народния театър нямат особено богат опит в интерпретация на такъв род драматургия в документалната драма и според мене стилистиката на пиесата се съпротивлява на изразните средства на някои от актьорите.

Това е един много сложен теоретичен въпрос и тук не сме се събрали да теоретизираме върху него. Едва ли бихме искали в един спектакъл да стане това вътрешно преустройство на всички участващи в него.

И аз като Юлиан Вучков по отношение на Рачко Ябанджиев имам някои бележки по тази именно линия на стилистиката на пиесата и на ключовото решение в спектакъла, което държи стилистиката на пиесата на високото решение. Рачко играе тази роля с познатото му великолепно майсторство, виртуозно, ярко, интересно, разнообразно и т.н., но ми се струва, че и при него, както и при Георги Георгиев, има известна предварителност в отрицанието на този герой. Смятам, че образът би трябвало да се разкрие по-степенно в течението на конфликта, в стълкновението с Потапов. Някак си тук маската на отрицателност е сложена малко предварително още в първите три-четири минути и нататък вече образът няма възможност да се градира, тъй като актьорът е концентрирал цялата интензивност на изразните средства още в първите две-три реплики и монолога, който произнася този герой.

Освен това изразните средства на тази подчертана театралност не знам доколко се свързват все пак с характера на драматургията, която изисква като първо и необходимо качество безусловност на актьорската игра, нищо привнесено, нищо театрално, нищо подчертано. Безусловност на актьорската игра - това смятам, че е ключът в решението на автора към материалът, към който е подхо-

дил, а и на самата режисура.

Това се отнася и за другаря Сърбов. Чувствува се много голяма преднамереност в начина, по който е изграден образа. Оставам настрана изплезването на езика, оставам настрана други неща, които могат да се махнат. Аз говоря въобще за тази предпоставеност. Все пак образът трябва да се развива така да се каже обективно, т.е. бих казал обективистично, без да го разбирате в лощия смисъл на думата, а изводите трябва да следват в тънко намерените акценти.

Върху тези два образа смятам, че трябва да се обърне внимание в предстоящите представления.

Иначе аз смятам, че и Кабакчиев, и Бахчеванова, и Раданов, и Хашъмов, макар и да има малка роля, и Лекова - може би изпускам някои от артистите, без да искам - създават един внушителен ансамбъл, в който, разбира се, на този етап на работата има някои пукнатини, които биха могли да се оправят за следващите представления при едно по-спокойно оглеждане на работата, при преодоляване на тази треска, в която се намира целия колектив защото това действително е една треска, една страшна умора и аз не се съмнявам, че спектакълът ще продължи да расте, тъй като той по начало е поставен на една много стабилна и много солидна основа.

Бих помолил в първите сцени, другарю Филипov, тези преходи на работниците с тези греди да отпаднат, защото ми звучат малко илюстративно. Атмосферата се носи достатъчно силно от самите изпълнители и това носене на тази желязна греда наляво и надясно не допринася нищо.

Също така смятам, че ^{не} бива да се търси тази колективност в реакцията на бригадата на Потапов и всички да викат в един глас на три-четири места, а да се разхвърля на реплики, защото това

поражда едни усещания за унификация, което не би трябвало да има място в един толкова цялостно изграден спектакъл.

Това е, което исках да кажа.

ПРЕДС. ДИМИТЪР КАНУШЕВ

Благодаря! Моля, другарката Севелина Гьорова.

СЕВЕЛИНА ГЬОРОВА

Аз бих искала в порядъка на един професионален разговор да влеза малко в противоречие с някои неща, които се казаха, изхождайки от свое убеждение и от своя гледна точка.

Разговарях с критици, драматурзи, които приемаха нашия спектакъл и трябва да кажа, че той се прие с една изненада и с известна тръпка. Сега другарят Филипов каза, че не е толкова различен нашият вариант, но нашият вариант е действително доста различен от това, което се играе в българския театър като "Протокол на едно заседание". Това е много по-пълно, по-богато и по-подробно психологическо изследване на характерите, обогатени са страшно много образите, с нов текст, с нови моменти и аз мисля, че това е едно богатство и едно голямо преимущество на нашия спектакъл.

Действително наред с тази гражданска страст на идеите, с тази борба на възгледите, с тази борба на принципите и на становищата, изнесени от характерите, различни, ярки, неповторими, всеки един за себе си, е създадено едно богатство на цялостната атмосфера, живее и диша един завод в атмосферата на труда, в атмосферата на самото заседание, пределно ясно е какво става, защо става, как се провежда това заседание, в какви условия и тази пределна яснота и точност мене извънредно много ме задоволяват.

Наред с това на мене ми харесва, че спектакълът излиза

може би от това определение документалност, защото има една своя поезия. Това са тези мигове на надзъртане в душата на героите, тези интимни мигове, като да кажем на Батарцев този монолог за неговия живот, който е минал винаги на ръководна работа, дори на любов в казаното за внучето - всички тези моменти, които страшно много ме вълнуват и създават един особен поетически пласт в спектакъла.

Аз бих искала да отбележа от мое гледище четири постижения, които за мене са твърде основни и стоят в главния ключ на това, което става на сцената - остра, гражданска настъпателност на идеите, голяма психологическа дълбочина на характерите. Аз бих сложила на първи план постижението на Кабакчиев, на Ябанджиев, на Жоржета Чакърова и на Сава Хашъмов. Независимо от това, че Жоржета Чакърова и Сава Хашъмов играят малки роли, аз за първи път разбирам защо този инженер е насцената, защо е този негов монолог. Този монолог прозвучава като една обобщаваща оценка за това, че тези хора събрани тук с най-добро желание и хора добри работници, вършат по бездарен начин една работа, обърната наопаки като съвременна организация на труда. На мене това ми направи много силно впечатление.

Не мога да споделя също тези претенции към Жоржета Чакърова, която за мене играе много страстно образа, с много енергия и аз лично този монолог на телефона абсолютно го приемам. Не се съгласявам с това мнение, защото тя играе съвършено сериозно и владено, но в тази младежка припряност и владеност в нещата това разрешава един комедиен нюанс, но това е нюанс, който е реакция на зрителя към нещо изиграно съвършено сериозно.

Бих искала тук да възразя също за тази забележка, които се казаха за образа на Ябанджиев. Аз лично мисля, че това е едно от най-солидните постижения в спектакъла и това, че той във втора-

та част преминава в една по-сатирична гама, това е защото този човек губи позиции в развитието на обстоятелствата и на събитията в спектакъла. Той първоначално идва авторитетно да защити своите позиции и после твърде умно и логично схваща, че тези позиции губят почва, той ~~се~~ хваща като удавник за сламка и няколко пъти иска думата. Това за мене актьорът го прави пределно убедително и страшно сериозно и аз не мога да приема казаното за него. На мене това никак не ми звучи театрално, напротив, тази яркост, тази звънкост на образа е един стил на целия спектакъл, който има една своя театрална яркост. Просто не споделям казаните неща.

Батарцев е просто истинска находка в нашия вариант, с това съобщение на отговорничката за строителните обекти. Аз за първи път разбирам финала на Батарцев. Имайте пред вид, че съм гледала с известна ^{та ми} любовознателност всички "Протоколи", които се играят по българския театър. Този образ се изпълнява най-невероятно като култовец, като човек с разни култовски замазки и за първи път на наша сцена в изпълнението на Кабакчиев звучи, както каза справедливо Юлиан, трагиката на този образ. Това е един ръководител от съвременен тип и не можеш да отнесеш неговите недъзи към някакви стари методи на ръководство, а към това, че човекът и темповете на нашето отношение към труда още не ни наместват към онази правилна и необходима организация на този труд.

Това е показано много ярко и това определя голямата цена на изпълнението на Кабакчиев, наред с всички други подробности, които се казаха.

Също така искам да спомена, че от една твърде второстепенна роля като Мотрошилова Вишлета Бахчеванова прави нещо великолепно като актьорско присъствие, като щедрост и богатство на таланта, това, че тя е протоколчик и така озвучава тези последни

думи, и такъв ефект се получава, шото просто наистина в ансамбъла се появява такава ярка боя и толкова ярък характер от толкова скромнен материал.

За останалите аз имам известни забележки, които искам да спомена, въпреки цялото съзнание, че времето е твърде малко.

Аз мисля, че Воденичаров, който тази сутрин игра по-добре, тръгна вече по една линия, от която малко се боя, на едно пресилване и огрубяване, на известна простачина в образа. Мисля, че той може да се върне към това, което правеше тази сутрин. Той не бива така твърде да дискредитира този герой, този бригадир от стар тип. Мисля, че може да му се обърне внимание.

Това, което се каза за Сърбов, също е справедливо. Той сеувлича в комедийната стихия и ето той не прави това, което прави Ябанджив, като една висока пуанта в спектакъла, абсолютна убеденост и сериозност в позицията, а просто играе отношение към образа. Спектакълът не е поставен на това, спектакълът е поставен върху цялата психологическа обективност и логика на характерите и всеки има своята вътрешна логика. Наистина това плезене трябва да се махне на всяка цена, трябва да се махне това заметване на крака в интерес на този сериозен и страстен спор на идеите.

Постановчикът трябва да помисли и за това, което се каза за Георги Георгиев-Гец. Аз разбирам и цялата наша несправедливост за това, че този актьор, както и други негови колеги, беше много натоварен, но в първата част на образа едно по-голямо драматическо напрежение от товакаква ще бъде съдбата на това предложение, едно вътрешно мислене и раждане на ходовете в тази борба, трябва повече да заема неговото внимание от това отношение, което той играе.

Във втората част, където особено силно в спектакъла е

поставено това връщане на тетрадчиците, този обрат, там е много добре акцентирано и той вече напипва тази основа. Но мисля, че в първата част би трябвало да му се обърне сериозно внимание върху това.

Трябва да кажа, че и такива малки образи като образа, който Мони Аладжем играе на началника на смяната, който въобще другаде не се забелязва, тук си има свое място, свой характер на този отруден човек, върху чийто гръб стоят в крайна сметка всички тези неща. Аз говоря за това просто като режисьорско внимание към едни подробности, които са нужни в цялата тази живописност на характера.

Искам да кажа и за Николина Лекова. Аз гледах двете днешни репетиции - сутришната и тази вечер. Тази вечер тя беше действително много по-събрана, но мисля, че сега за сега тя прекрасно разбира ролята и това голямо човешко вълнение, всички тези съображения, които са я довели, които са я накарали да се откаже от премиалните, без съмнение внасят такъв един драматичен момент. Но сега на преден план излиза, че тя е дошла тук не да защити тази позиция, а да изживее някак си тази оценка. Мене ми се струва, че главното е другото, че главното е това, че тя идва да защити и казва, че никога не е молила да скрият нейното име. Тоест едно по-активно, по-енергично изграждане на тази позиция, която тя е заела, защото е намерила своята истина, убедила се е в това и тя тръгва с истината на Потапов към една сериозна и драматична борба за правото на това предложение.

Мисля, че ако това излезе на преден план, тогава всички тези драматически тремоли и известна сантименталност, която прозира в образа, ще бъдат значително обрани и ще се получи един по-голям ефект.

Трябва да кажа - това е едно субективно възприемане, -

че на мене това отзвучаване на финала много ми харесва. Мисля, че то е в духа на целия спектакъл, който не е в духа на плакатната декларация, а в това, че те не си тръгват, че тук е станало нещо и се двоумят, станало е нещо съдбоносно и той няколко пъти трябва да повтори /Соломахин/, че е закрито заседанието.

Мене този спектакъл ме спечелва по човешки и то е според мене в този ключ на спектакъла за поетическата и театралната правда на тази голяма гражданска истина. Спектакълът не е решен в публицистичен, в пракатен план.

Искам да кажа нещо, което е много важно, също за Киселички. В първата част има известно намерение да не се налага, само когато реагира, че Батарцев му изземва функцията, но във втората част на спектакъла неговото присъствие, неговата активност трябва да се отчетат просто и като тон, и като активност на включване в диалога. Сега нещата при него минават твърде равно...

ЮЛИЯН ВУЧКОВ

Малко като че ли извън действието.

СЕВЕЛИНА ГЪОРОВА

Произнасянето на текста на много места не е точно и това е твърде съ-

боносно за спектакъла, защото образът е много важен за втората част на спектакъла, тъй като той е човекът, който слага обрата в действието. Аз виждам, че всичко това е много добре поставено, Когато му подава ръката и той вижда, че всички тези хора си отиват и смята, че отказът от премиалните дава някакъв обрат, поради което той взема инициативата - това е просто решение на спектакъла и трябва от актьора да се изисква една много по-голяма вътрешна активност в разкриването на тези неща.

Аз вярвам в добрата съдба на спектакъла не само заради това, че действително пиесата поставя остри проблеми, а и заради

това, че те се поднасят с онова богатство и пълнокръвие, в което е силата на нашия театър и силата на изкуството на другаря Филип Филипов.

Другарят Мирски ме пита как мина декадата, как минаха представленията, посветени на Единадесетия конгрес. Това бяха представления наистина на театри от цялата страна и аз трябва да кажа, че твърде критично е малко положението на психологическия театър и че има едно основателно бягство особено на творците от средното и младо поколение от това дълбоко психологическо разкриване на образите. И другарят Мирски справедливо ми отговори, че това трябва първо да се владее, да можеш да го правиш, пък после да бягаш от него като художествено намерение.

И аз мисля, че дълг на нашия театър, който наистина защитава, е да разкрива цялото богатство на този вид изкуство, който е в традициите на нашия театър и който е главната сила при разкриване на нашите художествени идеи.

Аз вярвам в добрата съдба на спектакъла. Виждам какъв диалог установява той със залата и смятам, че ще получи наистина онова въздействие, което така страстно е търсено.

Има някои други курсури - дето осветиха бригадата на Потапов и т.н. ние си ги знаем, те ще "легнат", няма защо да се безспокоим.

С това свърших изказването си.

ПРЕДС. ДИМИТЪР КАНУШЕВ

Благодаря. Кой друг иска думата? Другарят Николай Николаев.

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ:

Тук се каза, че пиесата е документална и че иска една безусловност на играта. Разбира се, може и така, сигурно би било интересно и таква представление, но тук Севелина каза нещо, което е много важно

да се разбере - че този сценичен вариант има една по-богата задача: психологизиране и обогатяване на характерите и това именно налага спектакълът да се изгради в тази стилистика, която е съразмерна с нашия Народен театър. И аз мисля, че това е единият от големите успехи на този спектакъл.

Сега аз вече ще говоря като зрител. През цялото време, когато бях долу в салона, аз се провокирах, ядосвах, псувах се, че в моята бригада, на която съм аз бригадир, не съм до ден днешен направил нещо, за да излезе една истина наяве по този начин, както това е сторено в пиесата.

Оттук мисля, че генералният драматизъм в пиесата е в двубоя между зрителя и партийния комитет. Гец хвърля само ръкавицата и той за мене не е диаметрално противоположното действащо лице на конфликта, той е един човек, който знае работата си, изследвал я е, убеден е в това, идва, хвърля бомбата, предложението, знае, че е прав, че е победител и аз не мисля, че той трябва да преживява някакви колизии, катарзиси и т.н., та даже да му се отнеме и частица от хумора, за който тук Юлиан намекна. Напротив, аз мисля, че една от хубавите страни на това представление е онова съвършенство да се играе трагичното и комическото в спектакъла едновременно.

В този смисъл бих искал да кажа, че никак не съм подражен от поведението на Рачко Ябанджиев във втората част, защото той наистина там става зловец. Но защо? Защото през цялата първа част той държи една истина над главата си и се бие в гърдите, че това е една голяма истина, а когато една истина непрекъснато се повтаря, че е истина и този, който носи истината, реве, че това е истина, тази истина се превръща в лъжа, а човекът в гротеска. Това гениално е направено от Ябанджиев във втората част на пиесата, когато той става наистина гротеска. И не се страхувайте, че

ще му се смеят хората. Той става зловещ именно затова, защото е гротеска вече, тоя е оплют и унищожен.

Не мога да говоря, разбира се, така добре, както тук изказалите се театроведи, за всеки актьор по отделно, защото считам, че едно от качествата на това представление е тази монолитност на стил, на актьорска игра и на всичко. Аз възприемах актьорите като един часовников механизъм, които работят, щракат и не можеш да кажеш наистина кой е по-добър от другия. Мисля, че това е също така едно от качествата на представлението.

Също искам да кажа, че на мене представлението ми подействува като един студен дъжд. И това според мене е най-хубавото. Тоест това представление не те вълнува с никакви патетически, истерически даже истини и да се бием в гърдите, а това е еднострашно представление. Страшно е, защото те съблича и те облива с една студена вода. Така поне аз възприех представлението и ми се струва, че това е може би най-голямото качество на спектакъла.

Разбира се, би могло в една теоретична конференция да се говори много, но, както каза другарят Каракашев, това са други интересни неща. За това време обаче, за което е направен спектакъла, за това виртуозно умение на нашите първи артисти да се сплитат като - грубо казано - свински черва на сцената и да бъде всичко едно...

ЮЛИАН ВУЧКОВ

Е, това не е добре...

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ

Да, може да е грубо, но е така...

ЮЛИАН ВУЧКОВ

Кажете го по-добре агнешки черва.
/Смях/

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ

Така е и това за мене е белег на съвършенство. Разбира се, дреболиите са си дреболии. Много дразни тази кола, която като селска каруца се кандилка. Неизбежно е,

знаете, по хиляди причини. Поправима е тази желязна каса от шпер-плат, която се е охлузила по всички ръбове и лица, че е бутафория макар че се вижда само един край.

Също мисля, че когато накрая хората си отиват, завалени от дъжда, не бива всички по един и също начин да си вдигат яките на палтенцата, както ние в "Хъшове" се духаме от вятъра все по един и същи начин. Напротив, струва ми се, че този надут глупак Комков, чиято роля се изпълнява от Воденичаров, даже би си свалил палтото и го обърне наопъко, за да не се намокри, пък той е и бабайтът, който ще излезе на дъжда, защото е глупак. Тоест да има нюанси в това, а не всички по един и същи начин заметнати да си тръгнат.

Разбира се, това са дреболии, които, ако има време, биха могли и да се поправят.

За часовника се каза.

Окветлението също малко трябва да се поправи.

Това е общо взето, което исках да кажа.

Благодаря ви за вниманието!

ПРЕДС. ДИМИТЪР КАНУШЕВ

Кой друг желае думата? Другарката
Каракостова.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА

Ще кажа само две-три думи, свързани с естетиката на спектакъла. Тук се каза, че това е много близко до документалния жанр, говори се за характери, за психология и за дълбочина, но ми се струва, че се изпусна едно много важно нещо, което за мене определя цялата естетическа насоченост на театъра.

Не искам да кажа, че тези три неща не отговарят на истината. Тях ги има в спектакъла, но в същото това време става

въпрос за изключително събитие. Това е хроника, но на изключително събитие и мене ми се струва, че тази театралност, която се забелязва в редица образи и в редица изпълнения, и тази пристрастна намеса на режисурата, която точно и ясно определя конфликтите и пристрастно застава на една страна, като отрича другата, идва именно от тази изключителност на събитието. И в същото време ежедневно присъствува в ходана това заседание. И мене ми се струва че тази естетика ние трябва да я приемем така.

Друг е въпросът, че това, което стана с другаря Сърбов днес сутринта и тази вечер, се дължи на обстоятелството, че текстът е доста нестабилен. Той на места го бърка, на места го забравя и това определи едно снижаване на постижението му, което имаше в последния репетиционен период.

Забележките, които се направиха за Георги Георгиев-Гец, че в началото твърде много присъствува хумора, аз не бих могла да се съглася - може би не съм и права, - защото ми се струва, че той идва с едно доверие в този партийен комитет, той идва с една надежда, с вярата, че неговите предложения ще бъдат приети, с едно доверие към колеги и към комунисти, но постепенно нещата се усложняват и е твърде сложно да пробие и да спечели единомишленици. Истината се съблича, както се бели ябълка от коричката и това ми се струва, че е ценно.

Имам едно предложение конкретно за другаря Филипков. Днес слушах много внимателно и ми се струва, че хуморът става фалшив при Гец след забележката на Батарцев към Сан Санич, когато му казва да си стои на мястото. След това вече ми се струва, че Потапов рязко трябва да смени интонацията. Тук вече се води голяма битка. Прерязва се един човек, който иска в момента да го подкрепи, и от там вече се сменя интонацията и се тръгва на борба открито и ясно. До там аз оправдавам този хумор.

Действително спектакълът има много крупни актьорски постижения като развитие на образите, като взаимоотношения. На първо място и аз също слагам другаря Кабакчиев, слагам Бахчеванова, Генц, Рачко Ябанджиев. Аз приемам това решение на образа, приемам тази линия на безкрайна увереност, както другарят Филипков в началото на репетицията каза, че те добросъвестно трагически грешат. Шатунов също изживява една своеобразна драма на едно съзнание, което не може да приеме и не може да преодолее, защото той не е личност като Батарцев, който може да се издигне, да направи преоценка на себе си, да преосмисли света около себе си, да вдигне ръка срещу себе си в името на един идеал. А съзнанието на Шатунов остава консервативно, той не може да приеме хода на живота и не може да приеме един такъв Потапов, с когото се сблъсква.

Когато говорим за жанра на този спектакъл и за неговата стилистика, за стилистиката на актьорското изпълнение, трябва не само документалното в характерите и психологията да имаме предвид, а и изключителността на тези събития.

ПРЕДС. ДИМИТЪР КАНУШЕВ

Моля, другарю Бениеш.

з. а. МОИС БЕНИЕШ

Спектакълът, както всички казаха тук много правилно, е проблемен, обаче той е така изграден, че проблемът става много човешки, много искрен и като че ли засяга всички в техните най-съкровени лични отношения, както се вижда от дадения втори план в семействата и техните взаимоотношения.

Ще се отклоня малко и ще се изкажа за декоративното решение на спектакъла, за което, като го приемахме, всички дадохме висока оценка и сега реализиран на сцената тези два етажа, тази площадка горе и долу стаята на партийния комитет, така се менят,

щото горе вниманието е твърде малко, но понякога така ми се струва, че осветлението остава силно горе и се губи онази съсредоточена, остра, конфликтна и напрегната ^{атмо-}сфера в заседанието на партийния комитет.

Съгласен съм с много от бележките на другарите за пролога, за това движение с гредата и мисля, че спектакълът би спечелил, ако това се сгъсти.

Бих казал много хубави неща за костюмното решение на другарката Наследникова. Индивидуализиран костюмът живее свързан някак си с всяко действащо лице.

Някои образи като Батарцев на Кабакчиев, на Николина Лекова се играят така сложна, богато, чувствува се едни силен живот в горене. Е, някои неща в това горене са погрешни, но това е човек на делото и в горенето той се осъществява.

Към сложността в разкритието на образите на другаря Кабакчиев и Лекова аз прибавям още на Рачко Ябанджиев, на Сава Хашъмов, на Жоржета Чакърва и особено искам да обърна внимание на много трудния образ на партийния секретар. Аз го наблюдавах и мога да кажа, че това е една от най-трудните роли. Той излиза само в някои моменти и се врязва, но как той слуша, как всичко в него се съсредоточава в сърцето и в съзнанието му! Това е една от най-трудните роли и роля, в която нищо не казва по текст, но всичко говори за онази огромна отговорност, която той лично поема върху себе си.

Спектакълът се гледа като едно интересна драма, като приключенско, бих казал, събитие, защото зрителят се интересува какво ще стане. Това е една простица истина, но всеки иска да знае, ще се "оженят" ли тези и т.н. Тук зрителят се интересува за образите, а образите са изградени стабилно.

з. а. МОИС БЕНИЕШ

Вие разбрахте мисълта ми. Интересуват се какво ще стане - сюжетната страна. И тук той е изненадан, всеки момент се обръща, всеки момент съотношението на силите се променя, всеки момент проблемът се разглежда от различни страни и затова аз смятам, че публиката ще търси именно и този елемент какво ще стане, защото спектакълът е изграден така, че вплита публиката в сюжетното развитие.

Само една забележка искам още да кажа, върху която другарят Филипков да помисли. Аз съм гледал други спектакли и филми и питам не би ли могъл спектакълът да мине без антракт.

н.а. РАЧКО ЯБАНДЖИЕВ

Това е невъзможно.

з. а. МОИС БЕНИЕШ

Защото така би протекъл за 2,15 ч. Това е. На добър час!

ПРЕДС. ДИМИТЪР КАНУШЕВ

Другарю Филипков, заповядайте.

СЕВЕЛИНА ГЪОРОВА

Анчето няма ли да каже нещо.

ПРЕДС. ДИМИТЪР КАНУШЕВ

Няколко пъти запитвах, никой не пожела да вземе думата.

СЕВЕЛИНА ГЪОРОВА

Е, нека да каже нещо.

АНА ШОМОВА

Искам да кажа само една дума: вашият спектакъл е достоен за голямото събитие, на което той е посветен - на Единадесетия конгрес на партията и само можем да се радваме на успеха му.

ПРЕДС. ДИМИТЪР КАНУШЕВ

Моля, другарко Падарева, имате думата.

МИЛА ПАДАРЕВА

Аз не искам да говоря за спектакъла, а да споделя едно свое възмущение от

последните събития в нашия театър. Голямата задача, която беше поставена пред него, да излезе в срок и достойно с откриването на новата сграда за Единадесетия конгрес на партията, струва ми се, че сложи някакво ново начало в нашата работа, разчупи някак си сивотата на нашето ежедневие, рутината, с която досега сме работили, като че ли се обяви едно негласно съревнование между двамата най-големи наши творци Мирски и Филипov и между два много сериозни колектива, които излязоха с чест и достойнство.

н.а. РАЧКО ЯБАНДЖИЕВ

Колективът е един.

МИЛА ПАДАРЕВА

Струва ми се, че това негласно съревнование даде своите много добри резултати. Аз мисля, че за в бъдеще то трябва да намери своето място в нашата работа и своята разнообразна форма.

Друго нещо, което също много ме развълнува и ми направи впечатление, това е, че едни и същи актьори почти, реализираха двете постановки. Това е голямо геройство от страна на нашите колеги, които така блестящо се справиха със своите задачи и с една много трудна и отговорна работа.

Но от друга страна това ми навява мисълта, че палитрата на нашата трупа е много обедняла може би и за бъдеще едно ръководство трябва по-добре да огледа мъжкия състав на нашата трупа, за да не се обременяват така актьорите и да се помисли какво може да се направи в тази област.

И единият, и другият спектакли са разкошни, вълнуващи - единият от нашата класика, другият от нашето съвремие, срещнали са се двама големи творци с най-талантливите наши актьори и това не може да не вълнува и да не пожелаем "На добър час!", по такъв начин да работим, с такива темпове, защото ми се струва, че нашият колектив може много повече да даде, когато художествените ръково-

водители изисеват и колектива така се мобилизира, както сега се е мобилизирал с тези две постановки.

ПРЕДС. ДИМИТЪР КАНУШЕВ

Има ли някой друг, който иска думата? - Няма. Моля, другарю Филипов.

н. а. проф. ФИЛИП ФИЛИПОВ

Аз първо благодаря за голямата искреност и чувство за желание да се доведат нещата до един завършен вид от страна на другарите, които се изказаха и съжалявам, че Владко го няма, но моля да му предадете, че всички съображения, които се изказаха тук, достатъчно е времето да бъдат нанесени в повече от 50 процента, а това вече никак не е малко. И смятам, че няма противоречия в някои съображения, които се сториха при изказванията като че ли диаметрално противоположни. Напротив. И за Шетунов, и особено за Сърбов, и за някои други другари, за които се каза - аз за Гец ще се спра отделно, - нещата ще се оправят много лесно. Особено за Любаев вината е в мене. Аз малко промених нещата в последните две репетиции и исках по един малко бърз, недоузрял начин, да излезе хуморът напред. Така че в това отношение моля всички другари, които обичат нашия театър, а те го обичат, да дойдат да видят и едно друго представление, защото много от тези неща ще се съберат.

Шатунов наистина минава в гротеска във втората част. Това е едно пресилено съображение на Николайчи, но аз разбирам какво иска да каже той за сатиричната страна на образа и мисля, че и там нещата ще се донаместят. А трябва да кажа по моя преценка, че когато те се наместят, Шатунов се играе от Рачко Ябанджиев блестящо. Това е едно мое дълбоко убеждение. Това е един тънък актьор, който като чуе някои неща, ще съумее да постави своето тяло не така в някои мизансцени, за които спомена Юлиан. Той много справедливо отбеляза някои неща и много точно и естествено

ще се намери пластиката на тялото, като имате пред вид, че ако има някой в трупата, който е най-силен по отношение на интонация на, на пластиката, на пространственото разположение на тялото си и на образа, това е Рачко Ябанджиев и това ще се постигне. Затова прескачам тези неща, като ви уверявам че това нещо ще бъде постигнато до такава степен, че ще ви задоволи по отношение на тези поправки.

Аз за Жоржета също смятам, че ще ви задоволи монолога. Тя наистина на репетицията днес направи някои неща и прозвучаха някои такива нотки, за които казва Юлиан, но той може да бъде убеден, че драматичните нотки, за които той говори и които сме търсили - колегите знаят, че сме ги търсили и тя ги е постигнала - ще ги постигнем отново. И пак трябва да кажа, че на мене се дължи това нещо, защото имахме малко репетиции и от страх, че дори и тази репетиция няма да се състои, се срещнах с нея и малко пресилихме нещата. Това ще се получи, няма защо да се безспокоите и много ви моля, предайте на Владко и на другите другари да дойдат и да видят още един наш спектакъл.

За началото, за което се спомена тук, другарите са абсолютно прави, че трябва да се намери една по-категорична форма, изява и да излезат тези оскъдни реплики, които сме взели сега от сценария. Това ще се постигне. Имайте пред вид, че със студенти се работи трудно, те не идват така редовно, но в една отделна репетиция с тях аз ще направя нещата така, че да ви задоволят и съобразно оскъдния материал да се намери една точност и изисканост на формата и на изказа.

По отношение на осветлението се спирам на някои съображения, които Мирски изказа. Аз ги взимам под внимание и пак казвам, че вината е моя. Художниците на няколко пъти ми правиха бележки за тези неща, но аз уплашен, че няма да можете да видите

актьорите подсилих осветлението.

Казаното за сцената на третия етаж е абсолютно вярно и тя също ще намери в частична репетиция преди премиерата една по-точна форма.

Часовникът Панков обеща, че ще върви. Надявам се, че хората ненапразно казват това нещо.

Влаковите сирени бяха повечко, те също ще се спестят.

Не знам за дъжда. Ако ние тук решим наистина да бъде заменен...

ЮЛИАН ВУЧКОВ

Хубав е дъждът, много приятен.

н. а. проф. ФИЛИП ФИЛИПОВ

... аз мога да го заменя с едно богатство на звукова партитура от самия завод.

ЮЛИАН ВУЧКОВ

По-добре природа, отколкото техника.

н.а. проф. ФИЛИП ФИЛИПОВ

Но наистина Вие сте абсолютно прав, като казвате, че това е използвано много пъти, но ние тук се поведохме по автора, той го иска и във филма го има, защото е в ремарка на автора. Това би могло да се поправи.

На две неща искам да се спра: на Гец за първата част и на Соломахин.

За Гец в първата част вината е моя. Колегите знаят как аз непрекъснато на последните три репетиции изисквах щото хуморът в него да излезе още в първата част и гонаправих преднамерено, за да се получи една по-здрава основа. Съображенията са абсолютно правилни и ще се помъчим да внесем тази боязън дали ще успее той да поведе битката докрай. Това е един умен, тактичен и малко хитър човек, който знае как да пласира своите етапи в борбата. Това нещо сме го имали предвид и мисля, че до голяма

степен ще го постигнем, особено в първата част, за която съвсем основателни са вашите съображения. От страх, че хуморът се беше загубил малко, на репетициите в малката зала, където репетирахме, помолих по мое искане - това е чисто мое искане и тук актьорът не може да бъде никак винен - и така се постигна това, за което вие с основание ми обръщате внимание и мисля след премиерата, когато на 4 април ще се играе за втори път представлението, ние ще го постигнем.

При Соломахин смятам, че се получи един пад и на двете репетиции, но той играе блестящо. Той участва активно в мисленето, в присъствието си. Днес той наистина по отношение на втората част, когато поема ръководството на партийното заседание, защото ние това сме търсили - да остане в сянка, постепенно да излезе и след това да се наложи - мисля, че и тук ще се постигне. Аз също смятам неговото постижение за много добро и мисля, че ще се постигне. Но впечатленията ви днес са основателни за някои ваши изисквания по отношение на Соломахин.

Няма да се спирам на онези неща, които виждахте за нашите блестящи актьори в Националния ни театър. Аз отново искам да кажа, че тази актьорска школа е богата, с нея човек може наистина много неща да постига и ако са постигнати тези характери и тези взаимоотношения, за които вие с основание се спирате, то се дължи на тяхната тънкота, на тяхното умение да изграждат психология, човешки характери, човешки взаимоотношения.

Две думи искам да кажа за Сан Санич. Наистина Соломон играе много добре. Вие с основание виждате неговото вплитане в конфликта, в дискусиата. Има още един изпълнител - Емил Стефанов, който ще играе на 4 април т.г. Той е първият изпълнител, но се разболя. Мисля, че това ще бъде още едно богатство към спектакъла, когато и той влезе. Дори колегите от състава ме бяха помолили той

да участвува, но аз не си разреших нито него да пожертвуваме, нито спектакъла да пожертвуваме, още повече че не правим едно представление за един ден, а когато нещата преминат като една репетиция той ще си влезе и вие ще видите, мене ми се струва от това, което сме имали в нашите кратки разговори, едно много силно и богато покриване на образа на Сан Санич.

Казаното от Севелина за Комков пак на мене се дължи. Това че тази сутрин нещата с него вървяха по-добре, аз така го насърчих и позволих на Стефан Сърбов, който дойде и ме попита да продължаваме ли с това изплезване на езика. Вие да не мислите че ние не сме разсъждавали. Аз казах: изплезе се още веднаж, за да го махнем. /Весело оживление/.

ЮЛИЯН ВУЧКОВ

Да си го изживее.

н. а. проф. ФИЛИП ФИЛИПОВ

Точно така. Тези неща при него ще ги оправим. Повдигането на крака

ще го оставим още малко.

СЕВЕЛИНА ГЪОРОВА

Просто е непоносимо.

н. а. проф. ФИЛИП ФИЛИПОВ

Ако е непоносимо, ще го оберем лесно, но ние му се радвахме на репетициите, насърчихме го и това е в наша власт.

ЮЛИЯН ВУЧКОВ

Поне да е едновременно с езика, за да се свърши изведнаж! /Смях/.

н. а. проф. ФИЛИП ФИЛИПОВ

Добре, и това наистина може да стане.

За Лекова е трудно да се прецени докъде вашите съображения са справедливи и къде във втората част действието начало трябва да мине, за да спестиме малко онази емоционална гама, която вие нарекохте малко сантимент. Мене ми се струва, че е едно много трудно решение за този образ да се намери във втората част

да не изживее съобщението за това, че е намерила в бригадата своите близки, че тя е била самотна на този строеж, изостанала е, за пръв път намира приятели. Ние малко подсилихме тези неща в емоционалната палитра, но можем да го оберем. Това за Лекова няма да представлява никаква трудност.

Две думи искам да кажа за съавторите на спектакъла - художниците и за малката Тони Каракостова. Но първо за художниците. На нас ни беше много трудно, ние минахме през различни етапи и перипетии и тук Бениеш е прав по отношение на втория етаж, който е малко повече осветен. Но имайте пред вид, че ние търсихме с художниците и особено с костюмите да постигнем да постигнем онази правдивост, онази истинност, онази неподправеност онази скрита камера, която гледа на този живот. И ако сме постигнали това нещо, то се дължи на техния талант и аз тук искам пред Художествения съвет да им благодаря, да им изкажа сърдечна голяма благодарност - и на Кирчо, и на Иванчо, и на Венера Наследникова.

С какво трябва да приключи? Вероятно с това, че времето, за което каза Каракашев, липсва и ви поставяме пред свършен факт, но вие знаете, че това не на нас се дължи. Но времето не е толкова малко ^{при} и ^{ведни} талантливи актьори, и при едно положение, че съображенията и режисурата нямат разминаване, може да не постигнем онова, което плътно с основание се изисква, но до голяма степен ние тези неща ще ги постигнем в представлението до 4 април

Накрая искам да кажа, че нашата актьорска школа, нашите актьори и като Раданов, и като Сава Хашъмов, и като Емил Стефанов и Мони Аладжем и всички останали наши крупни майстори се проявиха в нещо, което е малко странно за съвременната драматургия и което много щастливо се провежда от Джагаров в неговата драматургия - монолозите. Тези монолози наистина са едно постижение и аз бих

искал да го отбележа и да им благодаря, че те намериха много верно, искрено, богато, плътно разкриване.

Аз искрено убеждавам другарите, които изказаха тук своите съображения, че до голяма степен ние ще успеем на 4 април тези неща, за които говориха, да ги проведем в спектакъла и ви моля на всяка цена да дойдете да видите още един спектакъл, след като тези корекции, за които вие така искрено и с едно чувство на задоволство, аз поне така го схванах, казахте, за да може спектакълът да добие по-голяма своя плътност.

Благодаря на всички, които взеха участие в нашия разговор!

ПРЕДС. ДИМИТЪР КАНУШЕВ

Другари, едва ли има нужда да правя анализ, тъй като нашето съвещание премина на високо професионално равнище, принципно, откровено, направени бяха много бележки, като при това голямата част бяха приети от постановчикът народният артист Филип Филипов.

Лично моето мнение се доближава до мнението, изказано от другарят Каракашев, от Юлиан Вучков. С Каракашев през антракта разговаряхме и основните забележки, основните съображения се покриват. За мене от особена важност е изграждането на образа на Потапов. Мисля, че той трябва да тръгне на битка за защита на една нова нравственост, на едно ново обществено съзнание.

Другият важен въпрос е за намиране на равновесието между стилистиката и естетиката на пиесата и поетиката на театъра. Очевидно Народният театър остава верен на себе си, притегля към себе си тази драматургия и трябва да се види къде и как е нарушено това равновесие. Такива бележки бяха направени и от отговора на другаря Филипов аз лично виждам разбиране и желание да се потърси онзи път за намиране на това творческо начало, на този

творчески дух, на тази хармония, без която не е възможно.

С това аз искам да пожелаая на добър път, на добър час на този спектакъл!

Използвам случая да благодаря на всички колеги за съвместната работа в продължение на шест месеца над тези два спектакла. Моля да бъда извинен, ако към някого съм бил невнимателен, груб, остър, ако не съм оказвал необходимата помощ и съдействие при тези наистина изключително трудни обстоятелства, които изискваха и разбиране, и жертвоготовност в много случаи.

Благодаря ви още веднаж!

На добър час на спектакъла!

Пожелавам ви дълъг личен живот!

К р а й - 23,25 ч.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

/Димитър Канушев/

СТЕНОГРАФ:
/Ангел Ангелов/